

NOTISER

Christina Högardh-Ihr: *Tre trädgårdar i Dalarna*. Bokförlaget Signum, Lund 2005. 191 s., ill. ISBN 91-87896-72-9.

Med fokus på kvinnorna bakom verket presenterar Signums förlag och fotografen och konstvetaren Christina Högardh-Ihr i tilltalande bild och text tre kända trädgårdar av kulturhistoriskt intresse: Karin och Carl Larssons Sundborn, Hilda och Axel Munthes Hildasholm samt Gerda och Erik Axel Karlfeldts Sångs. Skildringens tyngdpunkt ligger på trädgårdarnas tillkomsthistoria, på idéer och ambitioner bakom anläggningen, men eftersom mycket hänt även i växtvärlden sedan början av 1900-talet, då trädgårdarna stod i sitt flor, upptar de bifogade växtlistorna sortimentet år 2004. Man förstår att bristande dokumentation och praktiska odlingsmöjligheter tvingat till kompromisser i försöken att leva upp till grundarnas intentioner och restaurera allt till ursprungsskick. Trädgårdarna ligger dessutom i Dalarna, vilket betyder växtzon 4–5 och medför speciella problem.

Grundarna hämtade inspiration och ideal från England och kontinenten. Karin Larsson var en del av konstnärskolonin i Grez-sur-Loing. Hon odlade sparris även i Sverige och planterade sin *Nerium oleander* i krukor som kunde tas in under vintern. Hilda Munthe bodde i Wimbledon under vinterhalvåret och inspirerades av de engelska trädgårdarna. Karlfeldts Sångsgården rymmer pioner och orientalisk vallmo. Arts and Crafts-rörelsen har haft stort inflytande på dem alla vad gäller såväl trädgårdsarkitektur som heminredning.

Det som bidrar till intresset för dessa miljöer är naturligtvis att de redan är kända från Karlfeldts blomdotande dikter och familjen Larssons heminteriörer med kräftkalas och kaffestunder i trädgården. Hilda Munthes trädgård introducerades för allmänheten i en volym om Hildasholm som utkom härom året. Samtliga är också tillgängliga för besök.

Som en underström i skildringen går antydningar om att dessa trädgårdar utgjorde kvinnornas tröst under männens frånvaro. Axel Munthes besök var ytterst sällsynta, Carl Larsson befann sig ofta på resa eller arbetade på annan ort. Under tiden odlade kvinnorna sin trädgård:

planerade, ansade, såg hur det spirade och växte, för att slutligen skörda, plocka in dignande blomsterbuketter, sylta och safta. Emellanåt träffade de varandra och det hände uppenbarligen att de utbytte odlingsråd och sticklingar. Det gäller även Gerda Karlfeldt som annars är den mest anonyma av kvinnorna. Det beror delvis på att kvinnan bakom Karlfeldts trädgård inte är hans hustru utan Sveriges första kvinnliga trädgårdsarkitekt, Ester Claesson, som Karlfeldt anlitade. Mötet med henne ger den behagliga boken en extra krydda.

Elisabeth Mansén, Stockholm

Malin Arvidsson & Bertil Sandström: *Den bildsköne. Berättelsen om Bildsköne Bengtsson*. Bokpro, Bjärnum 2005. 220 s., ill. ISBN 91-89336-31-3.

Harald Bengtsson, även känd som Bildsköne Bengtsson, har fått en renässans. TV har visat moderna arkeologer gräva ut ett av hans gömslen, en håla i skogarna utanför Glimåkra. Under hösten har hans biografi givits ut av Malin Arvidsson och Bertil Sandström.

Boken om "Den bildsköne. Berättelsen om Bildsköne Bengtsson" följer den omskrivnes levnadslopp från födseln i norra Skånes Vittsjö till de sista tillbakadragna åren i en etta i Kallebäck i Göteborg. Livet förde honom också till Bona uppfostringsanstalt, Långholmen och ett par sinnessjukhus. Via kontakterna med rättsväsendet och psykiatrin är hans liv väl dokumenterat. Till detta kommer dagspressens stora intresse för honom och kumpanen Folke Johansson, den tatuerade.

Kring Bengtsson frodades historier om hur han stal från de rika och delade med sig till behövande. Han var dessutom, som någon säger i boken, välklädd och hövlig.

Den här biografien lägger ytterligare en historia till namnet och myten Bildsköne Bengtsson. Berättelsen kretsar kring en vänlig och begåvad person som kom på kant med samhället i de tidiga tonåren och som därmed anträdde en lång resa i anstaltarnas och utkanternas folkhem.

Lars-Eric Jönsson, Lund